

20
Jean Dubuffet

Když tak myslím na národy, které neměly jinou kulturu než ústní a které nám nezanechaly jedinou stopu svého myšlení, napadá mě, že s naší kulturou tomu bylo také tak. Neboť nelze nazývat uměním národa díla, která jsou učební látkou na našich školách a která byla všechna — texty, obrazy i památky — vyprodukována velice úzkou klikou, panskou kastou a hrstkou jí podporovaných mniichů.

Tato kasta, utvářená lidmi nicotného ducha, kteří si příliš nepotrpěli na duševní činnost, nespatořovala v umělecké tvorbě nic jiného než prostředek k získání prestiže, než znamení moci, což zdědila od Římanů, aniž si kdy dokázala představit, že by mohla vytvořit něco víc než okázalou parádu, slavnostní představení, krasoduchy, krasomluvu a dobré způsoby. Veškerá učební látka v našich školách je uhnětena výhradně z tohoto těsta. Stojí za povšimnutí, že nostalgie po římské pompě dnes stejně jako v minulosti vede majetnou třídu k tomu, že nazírá uměleckou tvorbu ze stejného úhlu a využívá jí pouze k tomu, aby v porobených vrstvách vyvolala stejně zdrcující úctu jako norkové kožichy a olivrejované služebnictvo.

23

Nebudme na omylu, že se majetná třída za pomoci svých odborníků (kterým jde jen o to, jak jí dobře sloužit a jak s ní splynout, neboť jsou odkojeni kulturou, kterou si ona sama vytváří ke své větší slávě a k dalšímu uctívání) byt jen trochu snaží o to, když lidu otevírá své hrady, muzea a knihovny, aby i on pojal touhu oddávat se tvorbě. Majetná třída nechce skrze svou kulturní propagandu podporovat spisovatele ani umělce, ale čtenáře a obdivovatele. Kulturní propaganda se naopak snaží o to, aby dala podřízeným vrstvám pocítit propast, která je odděluje od oněch vzácných pokladů, k nimž má vládnoucí třída klíče, aby dala pocítit marnost veškerých snah o tvůrčí dílo, jež by bylo platné mimo cesty pouze jí samou vytyčené.

Dnes se často setkáváme s představou, že kultura vše stráví, že si dokáže přivlastnit i subversivní tvory, které tak činí neškodnými a dělá z nich další z článků svého řetězu; tato představa je falešná. V dílech minulosti, která tvoří stavební materiál kultury, není ani stopy po subversivnosti. Nebo je, ale jak zoufale málo! Je jí tam jen tolik, aby se případně mohla ukázat v příznivějším světle.